

ha sortit imprès *s'atacany en*, com si fos construcció impersonal i amb règim *en*. Em sembla que jo lleigeixo millor; val a dir que d'aqueixa altra manera encara s'acostaria més a l'ús hebraic en certa mesura; i no m'hi faig ferm del tot. —⁸ Crec que queden alguns casos de la forma en *-n* sense palatal: no sols en ll. d'oc, port. i cast., sinó en cat. mateix. El DA_g cita «En l'infern sou ja damnats / si moriu fent exa vida / --- / *tacants* y accelerats: / bé us pendrà lo botxi mida», 'Testament de Janot Poch, bandoler', Bna. 1570. —⁹ Encara es podria dubtar entre l'hebreu i l'àrab, tan usat també pels israelites de la nostra E. Mj.: àr. *taqāna* 'perfecció', 'justesa', 'sòlidesa' (R_{Ma}, *Abbar Mağmua* i ja clàssic), àr. *'atqan*, fem. *tāqna* 'més hàbil, més experimentat' (Abenalkhatib: Dozy, *Suppl.* 1, 149): recordem la història d'*àvol* 'malvat' < HABILIS. Tanmateix en aquest cas l'hebreu em sembla preferible pel sentit i la història. I per ventura l'adj. *tacany* ja ve de l'hebreu, puix que existeix un talmúdic *taqēn* o *taqīn* 'ferm, ordenat, bo' («fest, geordnet, gut, recht», Levy-Fleischer).

Tacar, V. *taca* i *tac*   *Tacarrós*, V. *taca*

TÀCIT, pres del ll. *tacitus* 'cauat', 'silenciós', 'tàcit', pròpiament participi passiu de *tācere* 'callar'. □ 1.ª doc.: princ. S. xv.

«Contra aquesta honor de Déu, fan dues condicions de gens: la una los logrers, prestant 10 florins per hu de logre --- Havem resposta a una qüestió *tàcita*: —Oo! Si yo preste, no-n hauré res?— No! Sí hauràs! --- longa vida, prou blat, bona fama---», StVicentí (*Serm.* 1, 121.20). És el matís en què usem el mot fins ara: 'allò) que no expressem, deixant-ho endeinar': com a sobreentès, com donant-ho entenent amb la mirada, amb l'expressió del gest. Amb caràcter més llatinitzant, de prosa emfàtica o patètic vers, també es va usar i encara fóra lícit, mantenir-li la plena valor llatina, literal, del qui calla: «Ab cor *tàcit* la pensa, / devota conserva paciència» escrivia el barceloní quatrecentista Pere Martines (que cert *académico*, amb zel de devoció —patriòtica— ha elevat a la dignitat de castellà, mantenint religiosament les deturpacions dels copistes, Martín de R., *Pero Martínez*, Bna. 1945, p. 76).

DERIV.: *Taciturn* ll. *taciturnus* id. [S. xv]: «les dones *taciturnes* són més intensament amades que les molt parleres» [noteu, oh amiguetes, *l'intensament*] (DA_g, d'una *Doctrina*, que no és la de CoDoACA XIII, 311ss.); *taciturnitat* [fi S. xv, *Vocab.* de la trad. d'*Egidi Romà*, VI Coll. Irt. Cat. 1982, 69]; «entre la gent *taciturna* / --- / lentament entonà el cant / de la pregària nocturna», Costa (*Trad.* i *Fant.*, *IdOr*, 101); «les contencions e baralles solen venir --- de mal parlar; mas si dins la claustra ha baralles e contencions, çhon és aquella *taciturnitat* o callament que mana la regla ---?» AntCanals, *Carta de St. Bernat*, CoDoACA XIII, 484.

Reticent [1868, *SLitCosta*], ll. *reticens*, -entis, part.

actiu de *reticere* 'callar (alguna cosa)', derivat amb degradació de la vocal breu *a* en *i*; i el seu derivat *reticència* [Lacav.], més usat en català, on *reticència* entrà primer com a figura retòrica; però en la nostra llengua culta ha pres el matís de dir a penes a mitges dites o, deixant-ho a penes notar: «Colpable *reticència*! / Remembraràs qu' al món no ha clemència?» escriví un vell seuaç de Lluïll. «Li semblà descobrir alguna desavinença secreta entre en Jordi i en Bernat. —No en faltaria d'altra! —exclamà interiorment—. Ca! si el cap no es pot separar dels membres! --- I veient que aquells dos, amb posat *reticent* i fred, lluny d'entusiasmar-se --- deixaven llegir, en llur mirada que tenien el cap a tres quarts de quinze, parà en sec ---»; «caritat per a una òrfena desvalguda, llançada a la misèria en país estrany! A hores d'ara, essent pura, estaria deshonrada! Sa absència hauria estat explicada a totes les amigues de taller amb una *reticència* infamant! Si l'oncle no escoltava la veu del deure ---», NOLLER (*Febre d'Or*, O. C. II, 163, 15).

CPT.: *Tàcitament*: «Los béns del defunt són *tàcitament* obligats als legataris, o als fideicomissaris, per les lexes, o per lo fideicomís que per lo defunt lexat li serà», *Cost. Tort.* (Ol., p. 161, IV, § 6, 8).

TACLE (1461) i *sobretacle* (1461), hapaxs, termes d'armadura; sentit precís incert; l'origen del mot ha de ser germànic; és probable que sigui el mateix que el fr. ant. tardà *tacle*, però aquest, que també és rar i de significat poc segur, és també dubtós si ve d'un mot anglès mj. de l'arrel TAK- 'arrear, armar' però més dubtós i poc probable que surti d'un mot fràncic de l'arrel THAK- 'cobrir'.

En català no hi ha més notícia dels dos mots que en l'inventari del Príncep de Viana: «Hun *tacle* de junyir, de Nàpols, guarnit en cuyro blanch, ab caragol, ab lo *sobretacle* febrít, ab son forniment» (CoDoACA xxvi, 144); l'inventari és de 1461, segurament a la seva mort, i el Príncep havia hereditat a Nàpols de 1455 a 1458, on era molt estimat i és segur que se li feien moltes festes cavalleresques. Formalment el mot coincideix amb el *tacle* francès i anglès, no gaire amb el *taco* castellà, del qual no sé altra font que el DA_{ut}. (§ 8=escurçat *DACEsp.*, § 8): «en la fiesta de estafermo, sortija etc.; es una como lanza de madera, redonda, corriendo a caballo»; encara que *AlcM*, sense altre fonament, assegurí que el *tacle* era això, si bé possible, de cap manera no és evident pel context.

El fr. *tacle*, amb el qual sí que hi ha identitat de forma, tampoc no és un mot ben conegut ni de sentit evident. Només assenyalat per Godefroy (VII, 621c), que en dóna una cita en un Guiart i en Geffroy de París, tots dos en poemes narratius, que crec de princ. S. XIV; dos cops en aquell, que pel context semblen indicar una arma defensiva, i també ho sembla (més dubtós) en l'ex. de Geffroy: no dubtaríem que es tracti d'una «espècie de bouclier» com diu God., si la menor claredat del context en l'inv. cat. de 1461, i la semblança aproximada del mot amb el cast. *taco*, no hi introduïssin un poc més de dubte, que el que ja hi